

Familj

Arkiverat

Baljfåtöljen tillhör den sengustavianska stilen och är tillverkad av en snickare i Lindome.

Bilder: Patrik Andersson

Auktionsfyndet som får experterna att häpna

När den här fåtöljen dök upp på auktion under senvåren lyfte personalen på Mölndals stadsmuseum lite extra på ögonbrynen. Dra på trissor – vilken välgjord fåtölj! Och dessutom är den tillverkad i Lindome! Vi ska fördjupa oss i varför den väcker lite extra häpnad.

Att fåtöljen är tillverkad av en snickare i Lindome är det ingen tvekan om. Signaturen AIS, som är stämplad med ett brännjärn på den bakre sargens insida är typisk för Lindomesnickarna.

Frågan är vem det kan vara? Det finns nämligen fyra kända snickare i Lindome som använde signaturen AIS – Anders Johansson i Hassungared (1780-1847), Anders Jonsson i Ingemantorp (1770-1832), Anders Jönsson i Gastorp (1778-1858) och Andreas Johansson i Skår (1793-1871).

Eftersom modellen, som kallas baljfåtölj, blev modern omkring år 1800 borde det vara någon av de äldre snickarna som har tillverkat dem.

Snickaren Anders Jonsson från Ingemantorp är äldst av de tre. När fåtöljen tillverkades var han 30–40 år. Genom att jämföra fåtöljen med andra stolar som tillskrivits honom kan man ana några likheter, bland annat dekonen högst upp på benen, som ser ut som ett liggande räfflat hjul och de fina dekorsniderierna. Dock kunde snickarna hjälpa varandra med delar till stolarna så ovissheten

kvarstår. Fåtöljen är i alla fall skapad av en skicklig snickare. Kanske var det han, Anders Jonsson, som snickrade fåtöljen på beställning av

Fakta: Visas upp för allmänheten

Den 25 augusti klockan 19 visar Mölndals stadsmuseum upp stolen vid ett arrangemang på Börjesgården, i samarbete med Lindome hembygdsförening. Det är fri entré men den som vill besöka föreläsningen ska föränmäla sig.

en mycket modemedveten kund, kanske var det någon av de andra två.

Baljfåtöljen tillhör den sengustavianska stilen, som inspirerades av antiken. Stolsryggen har en rundad form, bakbenen och i vissa fall också frambenen är utsvängda. Formen hämtades från antika förebilder där de utsvängda benen ansågs hindra stolen från att sjunka ner i mjuk sand i fält. Den här har svängda bakben och svarvade framben med kannelyrer, alltså de långsgående räfflor som går att se på antika kolonner.

En extra finesse är att kannelyrerna delvis är fyllda med en liten stav – en detalj som kan ses på stolar av högsta kvalitet tillverkade i Stockholm vid den här tiden.

Men såg fåtöljen ut så här när den levererades till kun-

den? Nej, det har hänt en del. Sannolikt köpte kunden fåtöljen som en naken trästomme. Därefter målades den med en rödbrun linoljefärg, som skulle efterlikna mahogny, och lämnades till en tapetserare som stoppade och klädde den. Idag kan man se spår av den ursprungliga färgen under lagren av grå färg och en senare förgyllning.

Och benen då – fåtöljen dras ju på små hjul, trissor? Trissor användes under 1700-talets slut, men då bara på nättabla bord, inte på sittmöbler. De här små porslinshjulen fick stolen sannolikt under 1800-talets andra hälft eller tidigt 1900-tal, troligtvis samtidigt som den förgylldes. Trissorerna kom på modet omkring 1870-1880 och placerades då under både soffor och fåtöljer, samtidigt som sittmöbler och övrig inredning kläddes in i sammet, broderier och tofsar i mängd.

Just de här trissorerna är tillverkade av företaget Loach & Clarke i Birmingham, som bedrev produktion av mässingsföremål omkring 1835-1914. I samband med att trissorerna monterades kapades stolens alla fyra ben, vilket har gjort

den något lägre och förändrat proportionerna.

Trots förändringarna och trots att vi kanske aldrig kommer att få veta vem av de tre Lindomesnickarna (eller fanns det kanske ännu fler?) med signaturen AIS som har tillverkat fåtöljen, är den med sin ovanliga form ett bra tillskott i museets Lindomesamling. Just den här modellen saknades.

Och det är häftigt att vi även drygt 200 år senare kan upptäcka möbler från trakten som får en att häpna. Dra på trissor så snygg!

Hanna Eklöf
Mölndals stadsmuseum

Vad vill du läsa om?

• Arkiverat är ett samarbete mellan Mölndals-Posten och Mölndals hembygdsförening, Föreningsarkivet, Källeredes Hembygdsförening, Lindome hembygdsförening samt Mölndals stadsmuseum. Vad vill du läsa om?

• Mejla redaktion@molndalsposten.se!